

62.
Bonavent.

Iob 30.

Peccator, dñi
guarit deli-
cias, eas per-
dit, & ama-
ritudinem in-
venit.

Gregor.

63.

Prodigus po-
tius vult fa-
me perire,
quam fura-
re.

Hieron.

64.

Genet. 3.

Rupertus.

Furari alienum à viro nobili.

Theodor.

65.

Genet. 31.

Secundò. D Bonavent. Frequenter peccator, ait, quum huiusmodi, id est, mundi, querit delicias, in-
fuso Dei iudicio perdet illas, ut pro deliciis rigorem, asperitatem, ac amaritudinem inueniat. De pecca-
toribus ait Iob 30. num. 4. Mandebant herbas, &
arborum cortices, & radix iuniperorum erat cibus eorum. Ad coniuia conueniebant impii, vt sua-
ues epulas ederent, & deliciis indulgerent, & ta-
tamen quæ obsonia apponebantur, herbae, scilicet
arborum cortices, & radix iuniperorum, sed his
quid insuauit durius, asperius? Quæ non so-
lum non delectant, sed etiam pungunt, & amari-
care faciunt os. Hæc sunt mundi oblectamenta,
quæ acerbitatem, ac amaritudinem importan-
t. D. Gregorius: Arbor iuniperi, ait, pro
folijs punctiones habet. Sic quippe hirsuta sunt, que
profert: ut spinis similia contractantem pungere
valcent. Spina vero est omne peccatum; quia dum-
trahit ad delocationem, quasi pungendo lacerat
mentem.

Tertiò. Res valde mira! Prodigus glandes in
cibum præbebat, & hunc cibum valde tenuem
non inde sibi parat? Si glandes sua in manu ha-
bet, cur alienam spectat manum, ut aliquis ei por-
rigeret? & tamen; Nemo illi dabit. Cur eas non
rapit? Cut eas non capit? Prodigus etiā tanta mi-
seria versaretur, tamen prædixit erat bono inge-
nio, & bene in domo patris sui enutritus, proin-
deque nobili adolescentulo rapina pudor erat, vt
portius eligeret fame perire, quam duas siliquas ex
porcorum ore surripere, tam alienum est à viro
nobili furandi vitium. D. Hieronymus in cap. 2.
ad Titum: Pulchre, ait, quidem vir apprime gra-
uis, cum & cuiusdam iudicis laudare tur integritas,
& diceret de eo ille, qui laudabat, non est fur, respon-
dit, optimum seruum faceret, si nec fugitiuus esset, in
tantum furii suspicio ab omni libero debet esse
aliena.

Postquam primus Parens peccauit, cum audis-
set vocem Domini deambulantis in Paradiso.
Adam vbi es? Abscondit se Adam à facie Domini?
Genet. 3. num. 8. Homo tam sapiens vt Adamus,
qui optimè sciebat, quod omnia sunt nuda, &
aperta oculis eius, tamen abscondit se, & quan-
tus ipse dixisset, Abscondi me eo quod nudus essem.
Tamen præcipua erubescencia ex transgressione
præcepti nascebatur, vt notat Rupertus lib. 3. in
Genet. 14. Ex uno modico porno tantus timor, &
pudor, vt inter condensas arbores latere affectauerit; Adamus comedit fructum veritum auctore
serpente tanquam furto sublatum. Rupert. lib. 4.
in Cant. Serpens non dabat de suo, sed suadebat ra-
pere de alieno. Nam licet Deus omnia concederit
homini, arborem tamen ei interclusit. Comedit ergo ex illa Adamus tanquam ex alieno.
Cum autem ipse esset nobilissima indole, ac mag-
no ingenio prædixit, & se viderit furti crimen
fecundatum, tanto pudore est effectus, vt nihil aliud
cogitauerit nisi fugere, sequē abscondere, & non
appare. Theodoritus quæst. 57. in Genet. Laterē
conatus est, quasi cognoscens furari malum esse.

Cum recessisset Jacob à domo Laban ipso in-
scio, insecurus est eum, illūmque inuenit in mon-
te Galaad, ipsūmque obiurgavit, quod ignorante
fugeret, filiisque suas clam abigeret, ac tandem
eum iuratus es deos meos. Cui Jacob ait: Apud
quemcumque inuenieris deos tuos, necetur coram
fratribus nostris, Genet. 31. num. 32. Certum est quod
poena proportionanda sit delicto; quomodo La-
cob vit prudens rigidam mortis penam imponit

futanti idola, cum ipsa essent imagines quædam
luteæ, vel ligneæ? Ut fieri poterat vt Rachel, vel
Lia, vel aliquis ex filiis eius illa furto abstulif-
sent, quamvis ille penitus hoc nesciret; cur ergo
pro re partu ponderis tam duram pœnam infligi
statuit. Necetur coram fratribus nostris. Ex lege
naturali deducebatur, vt ibi notat Lypomanus,
quod simplex furtum res erat execrabilis, magna
infamia; inde Iacob constituit, vt furans idola
lethalis pœna plectatur; per furtum enim ille ex-
poliauit se honore, ac honesta fama, non ergo mi-
rum, vt & vita priuetur, ad quid requiritur vita
incolamis, vbi honor est amissus? D. Chrysostomus
homil. 57. in Genet. ibi: Apud quem, inquit,
inueni fuerint, non vinet coram fratribus nostris.
Non solum quia ablatum est, sed quia furtum, qui fe-
cerit, manifestam sui flagitij pœnam feret. Vide fu-
rà cap. 21. num. 59.

Luc. 15. n. 17. In se autem reuersus, dixit:

Quanti mercenarij in
domo patris mei abun-
dant panibus, ego autem
hic fame pereo.

VERSIIONES.

Greecus.

Ad animam autem suam
reuersus.

Syriacus.

Quumque ad se rediisset,
ait: quot sunt mercenarij.

Arabicus

In se autem reuersus, in se-
met ipso cogitauit, quanti
mercenarij sunt in do-
mo patris mei, quibus
panis abundat.

Pagnin. Theop. Quam multi mercenarij
sunt in domo.

EXPOSITIO IV.

Nse autem reuersus. Syriacus: ad
animam suam, hoc est ad mentem,
& cor suum rediens, ac rectè sape-
pere incipiens, qui peccati ebrie-
tate à se erat alienatus. Euthym.

Sui compos effectus, hoc est velut expurgiens ab
ebrietate, grauij somno. Theophylactus: Ad se
ipsum redi. Quandiu male agebat, extra se ipsum
erat; nam qui non bene gubernatur ratione, extra se
ipsum est, & non manet in sua substantia. Et D. Chry-
solog. serm. 1. In seredit, vt rediret ad Patrem, qui
à se ante recesserat, cum recessit à Patre. Prodigus

peccando cum pro re vili amitterit totam suam sub-
stantiam, & diuina bona, extra mentem, & intel-
lectum suum cerebatur, vt autem à multis malis
eum opprimentibus liberetur, intravit in semet-
ipso considerans quot mala sint in mundo, quot
verò bona in domo Dei. Vnde perbellè dixit
D. Chrysolog. serm. 56. Totum in se habet homo, si
se habet vt operetur non secundum concupiscentiam,
sed secundum rectam rationem. Dicit, seu vt habet

Arabicus, Cogitauit. Vrgente fame, ac necessitate
præsenti. Titus Bostrensis in se reuersus dixit, seu
cogitauit. Hoc est, ait, priorem felicitatem cum po-
teriori miseria conferens: qualis & quantum, quando

cum

66.

Syriac.

Euthym.

Theophyl.

Psalm. 118.

Lyran.

Confessio
Abraha se
reputat Lot
iniustus.

67.

Chrysost.

Furio priu-
tetur homo suo
honore.

Chrysost.

cum pater adhuc degebat, animo pertractans: quam

tecer, & miserabilis tandem, postquam Deo deserto,

demonibus copit esse obnoxius euaserit: iterumq; ex-

pendens: ista recognitio respicentis est.

Quanti mercenarij. Mercenarius est operarius
pro mercede diurna, de quo q; sequenti. Ego
autem. Chrysostom. in Catena D. Thom. Ego non
alienus, filius boni patris; Ego liber, & generosus
factus sum miserior mercenarij; à summa celsitudine
prime nobilitatis ad infimam humilitatem delapsus
sum. Deinde addit Prodigus. Hic fame pereo.
Antea eliciebat ipsa carnales concupiscentias, vt
illis saturaretur; modo fame petitur. Vbi enim
abundantiam paternæ domus, cælestis que beatitudinis
mente recognitauit, ex tunc intolerabilem
reputat famam, quam sub carnalium cupiditatum
tyrannide patiebatur.

QVÆSTIO IX.

Quare mercenarij dicuntur panibus abun-
dare, & qui sunt hi mercenarij?

68.

Nazianz.

Interlin.

Quid merce-
narij deno-
tet.

Interlin.

Nazianz.

August.

Beda.

Glossa.

Theophyl.

MERCENARIUS est, qui operatur pro
diurna mercede. Mysticus verò sensus
inquirendus est. D. Nazianz. orat. in S. Baptisma.
Interlineal. ac alij; cum per seniorem filium Iu-
dæos interpretentur; per iuniorem verò gentiles,
sic rem explicant. Iudæi tanquam mercenarij spe
bonorum temporalium Deo seruiebant, & illis
abundabant. Ego autem, qui sum populus gen-
tilis omni veritate destitutus. Secundo. D. August.
lib. 2. quæst. Euang. per mercenarios intelligit
prædicatores ob commoda temporalia veritatem
annuntiantes. Terriò. Beda. Mercenarij sunt,
ait, qui futuræ mercedis intuitu digna operari
fatagunt, & hi abundant panibus, idest quotidianis
superne gratia reficiuntur alimentis. Glos-
sa moralis. Abundant panibus Diuini Verbi, ac
Eucharistia sacramenti.

Ex quo bene Theophylactus ait; Tres sunt
ordines eorum, qui saluantur. Quidam vt feri
faciunt bonum, timentes iudicium, quod infi-
nuat David dicens. Psalm. 118. num. 12. Con-
fiteor timore tuo carnes meas, à iudice enim tuis ti-
mu. Alij verò mercenarij esse videntur, qui de-
siderio bonorum, bene placere Deo cupiunt, vt
ipse David ait: ibidem num. 112. Inclinaui cor
meum ad faciendas iustificationes tuas propter retri-
butionem. Alij vt filii sunt, qui propter amorem
in Deum mandata perficiunt, sicut iterum David,
ibidem num. 48. testatur: Leuani manus meas ad
mandata tua, quæ dilexi.

Secunda quæstionis pars inquirit, quomodo
dicatur, quod mercenarij panibus abundant. Cùm
caelestis panis nunquam videatur abundare in
mercenarij animis, cum magis, ac magis illum
frequenter desiderent, & appetant. Erat prodigus
iam in se reuersus paenitens, & compunctus,
ac proinde aliorum virtutem, etiam minimam,
magnum, & excelsam iudicabat, siveque superio-
rem, ac excellentiorem credebat, aliorumque
opera, ex quacumque iustitiae causa fierent, per-
fectissima reputabat, indequod eos omni cælesti
dono abundare apud se statuebat. D. Bernard. serm.
de diuersis affectionibus animæ. Peccator, ait,
compunctus reputat sanctissimum quacumq; ex causa
alterum videat innocentem.

70.

Bernard.

Arabicus.

Bostren.

Theophyl.

TT 4 de

Cap. XXVII. Filius Prodigus. 499

Cùm Abrahamus sederet ad ostium tabernacu-
li sui. Apparuerunt ei tres viri stantes prope eum,quos cum vidisset, currevit in occursum eorum de-
osio tabernaculi, & adorauit in terram. Genet. 18.

1.

Genet. 18.

Ad Hebr. 1.

Chrysost.

Ambros.

Cornel.

Ad Philip. 2.

Anselm.

Lyran.

Confessio
Abraha se
reputat Lot
iniustus.

73.

Delitosus se
delitiis de-
fraudatur,

periit.

Genes. 3.

S. Euchri.

Ioann. 12.

Ephes. 6.

74.
Beda.Poenitentia
meruit oculos
ad diuinam
contemplan-
da.75.
Nicenes.Aper cibus
conducit ad
salutem.76.
Chrysolog.

Augst.

demortuum, ac fame contemptum iudicavit. Terram comedes cum tis diebus vita tuae. Genes. 3. num. 14. Daemonis vita habet determinatos dies per totam aeternitatem, durabit. Quomodo ergo dicitur: cum tis diebus vita tua? S. Eucher. Cum tis diebus, omni scilicet tempore, ait, quo agis hanc potestatem. Quousque sunt dies daemonis vita? Quoniamque a Christo foras emitetur. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras. Ioann. 12. num. 31. Cum enim Diabolus haberet in more, ut eset huius mundi princeps, ac rex tenebrarum harum. Ad Ephes. 6. num. 12. Cum autem huiusmodi potestas dulce eius pabulum illi defuit, statim ipse se veluti extinctum, ac peremptum iudicavit. Ad quastionem nostram.

Respondet primò. Beda. Unde hoc scire poterat, ait, in quo tanta erat oblitio Dei, sicut in omnibus idololatria fuit, nisi quia ista recognitio iam resipiscens est. Iuuenis iste tota substantia diffusa, vitiis, ac voluntatibus immersus erat, in illisque obsecratus versabatur; unde ergo habuit oculos, ut mercenarios abundantes in domo patris videret. Quibus oculis è tam longinquò mercenarios in domo patris videt? Aduerte, quod præmitit textus. In se autem reuersus. Iam erat resipiscens, multoque dolore, compunctione, ac lacrymis lugebat præteritam vitam, recessumque suum à patre, & ipsa resipiscientia, ac penitentia acuerunt oculos, ut cælestem dominum patris contemplaretur, illiusque diuinam abundantiam meditaretur, ut ad illam institueret suum iter, gressusque suos in illam dirigeret.

Secundò. D. Gregor. Nicæn. in Catena Domini Thoma. Contemplaverat patrem, ait, in primo recessu adolescentior filius, & opes paternas profuderebat; at lapsu temporis est attritus laboribus, dum mercenarius fieri, & eodem cum porci pabulo pasceretur, rediit in dominum paternam. Nona illud. Dū eodem cù porci pabulo pasceretur rediit. Comedebat Prodigus siliquas, nec illis satiabatur, statim sua perditionis memor, ad patrem ire disponit, ut pristinam suam felicitatem recuperet; Cupiebat implere ventrem de siliquis, quas porci manducabant, in se autem reuersus, &c. Qui adolescentem tantis vitiis mancipatum, in hanc bonam cogitationem euocauit, ut ad patrem ire festinet. Cupiebat implere ventrem de siliquis. Rusticus, & vilis cibus hominis luxuriam refrænat, ac à vitiis reuocat, ut temporalia contemnet, salutem quaerat, & ad Deum veniat.

Tertiò. D. Petrus Chrysolog, serm. 2. Fames reuocat, quem sauitas exularat: fames illi patrem dedit sapere. Cur tandem adolescentis hanc bonam cogitationem distulit, ut ad patrem ire contendat? Præmittit textus. Ipse autem caput egere, & quem abundantia à patris domo alienauerat, fames, ac aduersitas reuocat; ipsamque ærumnam dedit Clementissimus pater perditissimo filio longissime à se distanti, ut eum emendaret, ac ad se reduceret. Optimè D. Augustin. in Psal. 138. Haud verò, ait, in illa egestate conteretur, haud porcos pascere poneretur: nisi pater vellet flagellare longinquum, ut recipere propinquum? Et idem in Psalm. 70. Filius minor, ait, qui voluit in sua potestate habere substantiam suam, qua illi apud patrem optimè seruabatur, factus sue potestatis, profectus est in regionem longinquam: hec principi mala, porcos panit. Fames correctum est, qui sauitate superbus abscesserat.

Luc. 15. n. 18. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccauit in cælum, & coram te.

Num. 19. Iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis.

VERSIIONES.

Syriacus n. 18. Surgam, proficiscar ad patrem meum, & dicam ei: Pater mi.

Euthymius. Surgens ibo ad patrem meum.

S. Paulin. Peccauit in cælum, & in te.

Syriacus n. 19. Neque amplius sum dignus, qui vocer filius tuus.

Arabicus. Non sum dignus vocari filius tibi, sed fac me sicut unus mercenariorum tuorum.

EXPO

Cum Deus videret populum suum poenitentem, ac conuersum ait pet localem. cap. 2. num. 25. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca, fortitudo mea magna, quam misi in vos. Promittit Deus annos fertilitatis pro illis, in quibus magna fame oppresi fuerunt, tunc enim locusta, bruchus, &c. deuasterunt omnes terra fructus; illud tamen in praesenti facit difficultatem, quod locusta, & bruchus, dicantur à Deo fortitudo mea magna. Hec sunt parva quædam animuncula, planuna est, ut notat Theodoreetus, quod Deo sunt multa maiora animalia, ac instrumenta ad hominem puniendum; Cur ergo illa à Deo appellantur fortitudo mea magna? Locusta, & bruchus solent frumenta corrodere, ac proinde famem gignere, qua vehementissime, ac tanquam fortissimo medio homines ad Deum trahuntur, quos enim abundantia in sceleris demerserat, fames producit in vitam.

Postquam Deus recenset calamites Israël, suppliciaque illi illata ob sua peccata, ait Oseas. cap. 4. num. 16. Nunc pascet eos Dominus quasi agnum in latitudine. Quid est, quod cum Dominus vult educere Israëlem à suis iniquitatibus, reduceré eum ad se, ipsum comparat cum agno in soliditudo? Agnus cum grege ouium in soliditudo exultabat, & lætabatur: at verò ipso grege perempto, vel recente agniculus in ipsa soliditudo ter monstrum perterritus trifiti balatu, multaque fame cogente vbera matris requirit; sic ait Deus, ego faciam cum Israël, ut ipse à suis voluntatibus, ac delictis abstractus, & derelictus fame, ac necessitate cogente, poenitentia vñlata mea vbera, meamque doctrinam, ac legem requirat, ut explicat D. Hietonym. Theodore Theophylact.

*Pressura, ac
fame conve-
tientia homo
ad Deum.*

Hieron.
Theophyl.
Theodore.
Ruffin.